

דברי פתיחה

בית של יהודים, בכל מקום בעולם ובכל זמן, איננו יכול לחיות רק מעצם זהותם של האנשים. אנשים, בין שהם רואים את עצמם כאנשים דתיים או מסורתיים או חילוניים, צריכים שיהיו להם גם דברים שבכתב, שעל ידם יוכלו להכיר ולהיכנס בהם אל תוך המסורת שלהם.

'להיכנס אל תוך המסורת' – יכול להתפרש אצל כל אדם בצורה אחרת. יש אנשים שרוצים לדעת זאת מתוך עניין, אחרים מתוך סקרנות ועוד בוודאי יש רבים רבים שהיו רוצים שהדרך אל העולם הרוחני היהודי לא תהיה נעולה. אנשים רוצים בכל אופן גם גשרים וגם פתחים. דרכים וגשרים אינם מחייבים להשתמש בהם או ללכת בהם, אבל יש להם יתרון גדול: בכל עת שאני רוצה, מכל סיבה שהיא, להציץ פנימה, ראוי שאוכל לעשות זאת כיוון שהדרך פתוחה.

סדרת הספרים הזו היא בת ארבעה ספרים, שהם ארבעה פתחים שונים להיכנס בהם פנימה. כמו שסיפרו על ביתו של אברהם אבינו שהיו בו ארבעה פתחים, כדי להכניס בהם אורחים מכל צד. גם ספרים אלה הם שער פתוח שאנשים יכולים – ברצותם, "כשמתחשק להם", או כשעולה דבר שהיו רוצים לדעת עליו יותר – להיכנס בו.

ודאי שיש אלפי ספרים בכל הרמות שעוסקים בצורות מרובות בכל מה ששייך לעולם היהודי. אבל רובם של הספרים הללו דורשים ידיעות מוקדמות ולא מעט מאמץ כדי להבין אותם.

למעשה, אנו מנסים לתת לכל אדם שיודע לקרוא בשפה העברית, סוג של דרך סלולה, שאין בה מכשולים, יותר מאשר מפתח לפתח, אם נרצה, אנו מנסים לתת לאנשים סוג של 'טרמפ' להיכנס אל תוך העולם היהודי. הם יכולים לרדת מתי שהם רוצים, ולהמשיך לנסוע מתי שהם רוצים. בדרך מסוימת אנחנו יכולים לומר שהספרים האלה הם מעין 'פגישה מוקדמת' עם העולם היהודי. האם ה'פגישה' הזו תיגמר באהבה גדולה או בנישואים? הדבר תלוי בכל אדם ואדם. בכל אופן, העיקר המכוון הוא – שזו תהיה פגישה נעימה.

הספרים הללו עוסקים במספר נקודות יסוד. בכולם כאחד יש גם מנות ראשונות שחוטפים אותן כמעט באקראי, וגם מנות כבודות יותר שדורשות יותר לעיסה ועיכול. אבל בסך הכול הדברים הם כפי שאומרת החכמה בספר משלי (ט, ה): "לְכוּ לַחֲמוּ בְלֶחְמִי וּשְׂתוּ בַיַּיִן מִסֵּכְתִּי". הספרים נעשו בכוונת מכוון להיות קלים לגישה לכל אדם, בין לאנשים שהשכלתם גדולה ורחבה ובין לאנשים שלפעמים מסתפקים בקריאת עיתון. כל אחד מהם יוכל, בלי לסבול, ליהנות ממה שמוגש לו. יכול אדם להסתפק בטעימה מזמן לזמן, או בסעודה רצינית. מכל מקום – הדרך סלולה, השער פתוח. וכל אחד יכול למצוא בלי מאמץ כלל את הפגישה הראויה לו.

תוכן עניינים

ט	דברי פתיחה
יא	תודות
יב	מבוא
יד	תוכן עניינים מורחב
כב	תוכן עניינים – סיפורי התורה
כד	מדריך למשתמש
2	ספר בראשית
124	ספר שמות
220	ספר ויקרא
292	ספר במדבר
376	ספר דברים
454	תמונות ואיורים

תודות

לד"ר ישראל בלפר, שאול יונתן ויינגורט, אורה רבקה ויינגורט, יהושע מילר, סיון רהב־מאיר, אלעזר שטורם ומשה שילת – על תרומתם המכרעת לגיבוש אופייה של סדרת הספרים.

לפרופסור יהודה אייזנברג, מנהל אתר דעת – על ייעוץ ושיתוף פעולה.

לצוות המסור בהוצאת 'קורן' – מיכל בריטמן, איילת דגן, אליהו משגב, אליאב סטולמן – על המחשבה הרבה וההשקעה המאומצת בעיצוב הגרפי של הספרים.

לחברי קבוצת הביקורת שהיו חלק בלתי נפרד מתהליך כתיבת הספרים, והעניקו משוב מפורט שסייע רבות לדיוק התהליך כולו: אסי איוס, גלי אלחנן, בת שבע אקון, ליהי ארצי, אור בבלי, שחר בבלי, אורה בלבר, אילן ברג'ס, דורין גדולים, שמואל גכטמן, אופיר גל, טלי גרשום, תומר יאיר־פור, חגי יוז'ק, טליה יפרח, ארז לוי, ירדן מאיסי, דנה מזור, הילה מזרחי, קלרין מייר, מאיר מרקוס, יוסף ספיר, סיון פלג, דניאל פלוטקין, נועה קריב, נטלי שלי.

לאליאב בן עטר, לירז זעירא, דוד קורץ, דותן קורת, ישי קלי – על הסיוע בפעילות קבוצת הביקורת.

בסדרה הזו ארבעה ספרים, שכל אחד מהם עומד בפני עצמו (ויש בכולם גם מילות קישור מעטות, המקשרות בין ספר אחד למשנהו). הספר הראשון הוא חומש – מפוסק פיסוק מודרני הנהיר לכל אדם, ושיש בצדי העמודים הסבר לכל מילה קשה או לכל ביטוי לא רגיל. כפי שהחומשים הללו עשויים, יכול מי שרוצה גם לקחת אותם לבית הכנסת, אבל הוא גם יכול לקרוא בספר בנחת על הכורסה שבחדרו.

הספר השני הוא לקט מספרות חז"ל שמסודר לפי כמה נושאים ראשיים, חלק ממנו הוא מה שמתקשר לחומש ולמה שיש בו, וחלק ממנו בתחומים אחרים – מעגל השנה היהודי, מעגל החיים האנושי ועוד דברים שכל אדם יכול למצוא בהם משהו לצורכו. מלבד ביאורים קצרים שבצדי העמוד, דאגנו גם שלא יהיו בטקסט קיצורים וראשי תיבות, ושכל הטקסט יהיה בעברית, כך שמפעם לפעם, הדברים מתורגמים מארמית לעברית.

הספר השלישי הוא ספר העוסק בנושאים הנוגעים יותר לנפש. לאמור: בלקט של קטעים מתוך הספרות הלא הלכתית, הן בקבלה, הן בפילוסופיה, הן במוסר והן בחסידות. גם כאן הדברים מובאים באופן שכל אדם יוכל לקרוא אותם, מבחינת בהירות הלשון והשפה העברית. הנושאים כאן הם אולי יריעה רחבה יותר, מלבד מה שהם עוסקים בהערות והסברים לדברים שבתורה, הם גם עוסקים בבעיות האדם, במעגל החיים האנושי, הורות וילדים, נישואין וגם במוות, נוסף לדברים רבים אחרים שאדם יכול לחפש בספר, להציץ ולמצוא בהם דברי חכמה הנוגעים לו.

הספר הרביעי יש בו היריעה הגדולה של ההלכה למעשה. לא לימוד ההלכה כנושא עיוני, אלא מה אומרת ההלכה היהודית לעשות בהזדמנויות שונות. כך שהיא עוסקת גם בדיני השבת והמועדים, במאורעות החיים השונים, וגם באותן מצוות שכל אדם מישראל יכול להיפגש בהן, ששום אדם לא ירגיש את עצמו חסר ידע לחלוטין, וכשירצה לעשות משהו – ידע מה לעשות. הדברים בספר זה כתובים בעברית שוטפת, במיעוט מונחים מקצועיים, כך שכל אדם – איש, אישה וגם ילד, יוכל לדעת מה עושים במקרה הזה. ואם יעלה בדעתו או ברצונו לעשות אותו – יבורך.

ארבעת הספרים הללו ודאי אינם כל התורה כולה, אבל הם דבר טוב שיהיה בביתו של כל אדם. אם הדברים מרתקים אותו – הוא יכול לקרוא אותם. אם דברים מסוימים מסקרנים אותו – יכול להציץ בהם. וגם אם יפתח אותם בדרך מקרה, תהיה לו הנאה מסוימת – גם לגופו וגם לנפשו. בקיצור, אלה הם ספרים שאדם יכול להשאיר אותם בבטחה בביתו. גם אם יבואו השכנים וגם אם יפתחו אותם הילדים – איש לא יינזק.

דברי תודתנו לכל האנשים שהיו שותפים במלאכה של כתיבת הספרים, של עריכתם ובחיפוש מקורות. להוצאת הספרים שטורחת להוציא אותן, וכן לאנשים שקראו מן הספרים ונתנו דברי ביקורת ועצות, וכן לאנשים הטובים שגם הוציאו מכספם כדי לאפשר לכל העוסקים לעשות את מלאכתם.

עדין אבן ישראל (שטיינזלץ),
ירושלים תשע"ז.

לפי נושאים קטנים שבראש כל אחד מהם שורה או שתיים של הסבר כללי. בראש כל אחת מפרשות התורה בא סיכום קצר של הפרשה כולה. הספר בעצם, הוא ספר של בית, אבל בתבניתו זאת הוא יכול לשמש גם כשאדם רוצה לקחת אתו חומש לבית הכנסת. המטרה הראשונית היא שהספר הזה יהיה מצוי בבית ונגיש לכל איש ואישה, ילד וילדה שרוצים להציץ בו. והמרבה והממעט בלימוד יוכלו לשאוב ממנו מה שחשוב להם לידיעה, להבנה, ומפעם לפעם להעלות רעיון בלבם. בראש הספר תוכן עניינים לפי סדר הספרים, וכן גם תוכן עניינים של סיפורי התורה. בסוף הספר הוספנו מקצת איורים ומפות, שנועדו לא לשם קישוט, אלא כדי להסביר דברים בצורה השווה לכל נפש.

מבוא

הרב עדין אבן ישראל (שטיינזלץ)

חמישה חומשי תורה הם אבן התשתית שעליה בנויה התרבות היהודית כולה. את הספר הזה קראו אבות אבותינו ואמותינו בכל הדורות, ולימדו אותנו לבניהם אחריהם. בספר הזה כלולים הן סיפורי הראשית של העולם ושל תולדות אבותינו, גן העדן ויציאת מצרים, מתן תורה ושהייתנו במדבר, הן החוקים והמשפטים שהם יסוד היהדות. הספר איננו ספר היסטוריה או ספר קריאה, אלא הוא ספר העוסק בדברים קדושים. משום כך יפה לו לאדם שלא רק יקרא בו, אלא גם ינסה להפיק ממנו דברים ששייכים לחיי נפשו ולדרכי חייו.

בתוך חמישה חומשי התורה יש ייחוד לכל ספר וספר: ספר **בראשית** הוא ספר המספר על ראשית הבריאה ועוסק בתוך כך בחלק מן הנושאים הכי חשובים במחשבה האנושית, אבל רוב רובו הוא סיפור, למן סיפור אדם וחווה, סיפור המבול ונוח, ועד לתולדות אבותינו – אברהם יצחק ויעקב, ויוסף. הספר השני, ספר **שמות** הוא ספר הגאולה וההתגלות. הוא מדבר על שעבוד מצרים ועל הנסים שאירעו לאבותינו עד יציאתם משעבוד מצרים, הוא מספר על מתן התורה וגם על חטאי ישראל, ומסיים בתיאור של בניית המשכן. ספר **ויקרא** הוא 'תורת כוהנים' שרובו עוסק בעבודת הכוהנים במקדש ובסדרי המקדש, וכן גם בדרישות מן האדם בכל דרכי חייו להתנהג בחיים של טהרה וקדושה.

ספר **במדבר** עוסק בשהותם של אבותינו במדבר במשך ארבעים שנה. בקשיים שלהם, ובתחילת כניסתם לעבר הירדן.

ספר **דברים** הוא 'משנה תורה', רוב רובו הוא נאום ארוך של משה רבנו לפני בני ישראל, שבו הוא מספר לבנים את מה שאירע לאבותיהם, מזכיר חלק מן המצוות שהוזכרו קודם לכן, מסיים בדברי שירה וברכה, ונחתם במותו של משה רבנו.

חמישה חומשי התורה יכולים להיקרא על ידי ילדים קטנים שרק לומדים את הקריאה, והם יכולים להיות נושא לעיון ולחקירה מעמיקה אצל גדולי החכמים. אף שהספר כולו כתוב בעברית שביסודו של דבר היא נהירה וקריאה לכל אדם בדורנו הוא מכיל בכל זאת מילים קשות ולא רגילות, וגם תכנים שונים מאד, מסיפורים עד להוראות מעשיות. ראוי שכל אדם יוכל להחזיק את הספר הזה כך שיהיה נגיש לו, ולהציץ בו בכל עת שהוא רוצה לדעת או ללמוד ואפילו להתענג מן הדברים.

כדי שיהיה הספר פתוח ונהיר לכול, הוספנו בו סימני פיסוק מלאים וגם דברי ביאור למילים קשות. נוסף לחלוקות הקבועות של הספר, הוא מחולק כאן

תוכן עניינים מפורט

26	פרשת לך לך	ט
	מסעו של אברם	יב
27	שרי בבית פרעה	
27	החזרה ארצה	
28	פרידה מלוט	
28	הבטחה חוזרת	4
29	מסע הכיבושים של מלכי הצפון	5
29	מלחמת הארבעה והחמישה	5
30	מתקפת פתע	5
30	אברם מתקבל כמנוח	6
31	הבטחת הזרע	6
31	ברית בין הבתרים	6
32	הגר ניתנת לאברם	7
33	הבשורה ולידת ישמעאל	7
33	ברית פרטית	7
34	הציווי על המילה	8
34	הבשורה על יצחק וישמעאל	9
35	אברהם נימול	9
	פרשת וירא	10
36	אברהם מכניס אורחים	10
37	בשורה על לידת בן	11
37	ניסיון להציל את סדום	11
38	לוט מקבל את המלאכים	12
39	התקהלות אנשי העיר	12
39	הצלת לוט	14
40	הפיכת סדום ועמורה	
41	מעשה בנות לוט	15
41	שרה נלקחת אל מלך גרר	15
42	אבימלך משיב את שרה	16
43	לידת יצחק	17
43	גירוש הגר וישמעאל	17
44	ברית עם אבימלך	18
45	הציווי על הקרבת יצחק	18
45	מסע האב ובנו	19
46	עקדת יצחק	19
46	ברכה בעקבות העמידה בניסיון	20
47	תולדות נחור	20
	פרשת חיי שרה	21
48	מות שרה	21
48	אברהם מבקש מקום קבורה	23
49	משא ומתן עם עפרון	23
49	קבורת שרה	23
50	אברהם משביע את עבדו	24

דברי פתיחה	ט
מבוא	יב
ספר בראשית	
פרשת בראשית	
האור והחושך	4
השמים	5
היבשה והצומח	5
גרמי השמים	5
יצורי המים והעופות	6
בהמות וחיות	6
בריאת האדם	6
היום השביעי	7
תיאור הבריאה השני	7
גן העדן	7
בריאת האישה	8
האכילה מן העץ	9
העונש	9
הגירוש מגן עדן	10
קין והבל	10
קין הורג את הבל	11
שושלת קין	11
למך מתוודה	12
תולדות אדם	12
האנושות מכזיבה	14
פרשת נח	
נח ודורו	15
התיבה	15
ציווי נוסף	16
הכניסה לתיבה	17
המבול	17
המים מתמעטים	18
שליחות העורב והיונה	18
היציאה מן התיבה	19
פיוס	19
בין בני אדם לבעלי החיים	20
הקשת בענן	20
מעשה חם	21
תולדות בני נח	21
מגדל בבל	23
בלבול השפות	23
שושלת אברם	23
מסע משפחתי	24

תוכן עניינים מורחב

249	פרשת מצורע	
256	פרשת אחרי מות	4
263	פרשת קדושים	15
269	פרשת אמור	26
279	פרשת בהר	36
284	פרשת בחוקותי	48
	ספר במדבר	56
292	פרשת במדבר	64
301	פרשת נשא	75
312	פרשת בהעלותך	86
321	פרשת שלח לך	95
329	פרשת קורח	107
336	פרשת חוקת	115
343	פרשת בלק	
350	פרשת פינחס	124
360	פרשת מטות	134
367	פרשת מסעי	144
	ספר דברים	153
376	פרשת דברים	163
384	פרשת ואתחנן	169
394	פרשת עקב	178
403	פרשת ראה	185
413	פרשת שופטים	193
420	פרשת כי תצא	203
428	פרשת כי תבוא	212
437	פרשת ניצבים	
441	פרשת וילך	
444	פרשת האזינו	220
449	פרשת וזאת הברכה	229
454	תמונות ואיורים	236
		243

ספר בראשית	
פרשת בראשית	4
פרשת נח	15
פרשת לך לך	26
פרשת וירא	36
פרשת חיי שרה	48
פרשת תולדות	56
פרשת ויצא	64
פרשת וישלח	75
פרשת וישב	86
פרשת מקץ	95
פרשת ויגש	107
פרשת ויחי	115
ספר שמות	
פרשת שמות	124
פרשת וארא	134
פרשת בא	144
פרשת בשלח	153
פרשת יתרו	163
פרשת משפטים	169
פרשת תרומה	178
פרשת תצווה	185
פרשת כי תשא	193
פרשת ויקהל	203
פרשת פקודי	212
ספר ויקרא	
פרשת ויקרא	220
פרשת צו	229
פרשת שמיני	236
פרשת תזריע	243

	98	שנות השובע ותחילת הרעב	73	כריתת הברית	50	תפילתו של העבד
	99	יורדים לקנות אוכל	74	מפגש עם מלאכים	51	רבקה
	100	יוסף מעליל על אחיו		פרשת וישלח	51	העבד מברר את מוצאה של רבקה
	100	הרהורי חרטה	75	שיגור שליחים	52	לבן מקבל את פני העבד
	101	הדיווח ליעקב	76	הכנות לקרב ותפילה	52	סיפורו של העבד
	102	לבטים	76	שליחת המנחה	53	ההסכמה על השידוך
	103	האחים יורדים שוב למצרים	77	המאבק הלילי	54	רבקה הולכת עם העבד
	103	בבית יוסף	77	פגישת האחים	54	נישואי יצחק ורבקה
	104	מפגש עם בנימין וסעודה משותפת	78	עשיו נפרד מיעקב	54	סוף ימיו של אברהם
	105	הפללת בנימין	79	חטיפת דינה	55	תולדות ישמעאל
	105	האשמה בגֵבּה	79	משא ומתן עם בני יעקב		פרשת תולדות
	106	הגביע מתגלה	80	אנשי שכם מלים	56	הריונה של רבקה
		פרשת ויגש	80	נקמת אחי דינה	56	עשיו ויעקב
	107	נאמו של יהודה	81	תשלום הנדר	57	מכירת הבכורה
	108	יוסף מתגלה לאחיו	82	התגלות נוספת	57	ה' מברך את יצחק
	109	עצת פרעה וצידה לדרך	82	מות רחל	58	יצחק ורבקה בגרר
	110	יעקב מקבל את הבשורה	83	מעשה ראובן ופטירת יצחק	58	סכסוכים עם הפלישתים
	110	המסע למצרים	83	תולדות משפחת עשיו	59	הברית עם הפלישתים
	111	בני משפחת יעקב	84	אלופי עשיו	59	נישואי עשיו
	112	פגישה מחודשת	84	אלופי החורי	60	בקשת יצחק
	112	תדריך לקראת המפגש עם פרעה	85	רשימת מלכי אדום	60	ציווי רבקה ליעקב
	112	אחי יוסף לפני פרעה		פרשת וישב	61	יצחק מברך את יעקב
	113	יעקב פוגש את פרעה	86	הבן המועדף	61	צערו של עשיו
	113	מהפך פוליטי במצרים	87	חלומות יוסף	62	עצת רבקה
		פרשת ויחי	87	מזימת האחים	63	יצחק שולח את יעקב
	115	קבורה בארץ	88	מכירת יוסף	63	אישה נוספת לעשיו
	116	מסירת הברכה ליוסף	88	תגובת יעקב		פרשת ויצא
	116	ברכת מנשה ואפרים	89	תמר ובני יהודה	64	חלום יעקב
	117	יעקב מכנס את בניו	90	מעשה תמר	65	יעקב נודר נדר
	118	ראובן	90	ילדיה של תמר	65	יעקב מגיע לחרן
	118	שמעון ולוי	91	יוסף כעבד	66	פגישת יעקב ורחל
	118	יהודה	91	אשת פוטיפר	66	ההסכם עם לבן
	118	זבולון ויששכר	92	יוסף בבית הסוהר	66	נישואי יעקב
	119	דן, גד, אשר ונפתלי	93	שרי פרעה במאסר	67	בניה של לאה
	119	יוסף ובנימין	93	חלום שר המשקים	67	משפחת יעקב גדלה
	119	צוואת יעקב	94	חלום שר האופים	68	סיפור הדודאים ולידת רחל
	120	חניטת יעקב	94	הפתרונות מתממשים	69	שכרו של יעקב
	120	מסע הלוויה		פרשת מקץ	70	צאנו של יעקב
	121	התפייסות	95	חלומות פרעה	70	ההתארגנות ליציאה מחרן
	122	צוואת יוסף	96	יוסף לפני פרעה	71	בריחתו של יעקב
		ספר שמות	97	פתרונו של יוסף	72	חיפוש התרפים
		פרשת שמות	98	יוסף עולה לגדולה	73	יעקב מתעמת עם לבן
124		ראשית השעבוד במצרים				
125		גֵזֶרַת הבנים				
125		הולדת משה				
126		קורות משה במצרים				
127		בריחת משה למדין				
127		זעקת ישראל מעוררת גאולה				
127		ההתגלות בסנה				
129		האותות				
130		חזרתו של משה למצרים				
131		משה ואהרן אצל פרעה				
132		שוטרי ישראל				
133		טענת משה לה'				
		פרשת וארא				
134		השליחות המחודשת במצרים				
135		ציווי השליחות אל פרעה				
135		משפחת משה ואהרן				
136		תשובת ה' למשה				
137		המופת שקדם למכות				
137		מכת דם				
137		מכת הדם מתממשת				
138		מכת צפרדע				
139		בקשת פרעה				
139		מכת כינים				
140		מכת ערוב				
140		בקשתו השנייה של פרעה				
141		מכת דבר				
141		מכת שחין				
142		מכת ברד				
142		ברד ואש				
143		הודאת פרעה				
		פרשת בא				
144		התראה על מכת ארבה				
145		מו"מ על יציאת ישראל				
145		מכת ארבה				
146		מכת חושך				
146		לקראת מכת בכורות				
147		קרבן פסח				
148		פסח מצרים				
148		חג הפסח				

251	קרבנות מצורע עני	207	עשיית דפנות המשכן	175	שלושת הרגלים	149	הנחיות למכת בכורות
252	צרעת הבית	208	עשיית כלי המשכן	175	לקראת ארץ כנען	149	מכת בכורות
253	טומאות הגוף הקשורות להפרשותיו	210	עשיית חצר המשכן	176	ברית סיני	150	הלכות קרבן פסח
254	טומאת הנידה והזבה		פרשת פקודי		פרשת תרומה	151	מצוות לזכר גאולת מצרים
	פרשת אחרי מות	212	פקודי המשכן	178	קריאה לתרומה	151	קדושת בכורות ישראל
256	כניסת הכוהן הגדול לקודש הקודשים	213	עשיית בגדי הכהונה	179	ארון העדות		פרשת בשלח
259	אכילת בשר בעלי חיים	215	הבאת המשכן אל משה	179	השולחן	153	תחילת המסע במדבר
260	גילוי עריות	216	הקמת המשכן וקידוש הכוהנים	180	המנורה	154	רדיפת פרעה ומצרים
	פרשת קדושים	218	השראת השכינה באוהל מועד	181	יריעות גג המשכן	154	פרעה משיג את ישראל
263	הציווי על הקדושה		ספר ויקרא	182	דופנות המשכן	155	קריעת ים סוף
264	מצוות בין אדם לחברו		פרשת ויקרא	183	הפרוכת	155	מהומה במחנה מצרים
264	חוקים וגזרות		קרבן עולה	183	המזבח	156	טביעת המצרים בים
265	הרחקה ממנהגי הגויים	220	קרבן עולה	184	חצר המשכן	156	שירת הים
265	עוד מצוות שבין אדם לחברו	221	קרבן מנחה		פרשת תצווה	158	שירת מרים
266	העונשים על עבירות בתחום המשפחה	222	מנחות חמץ	185	נר התמיד		מרים גם היא מנהיגה את הנשים
268	חתימת עניין הקדושה	222	קרבן שלמים	185	בגדי אהרן ובניו	158	והן נושאות שירה משלהן
	פרשת אמור	224	קרבן חטאת – חטאות פנימיות	186	האפוד	158	מים מרים במרה
269	קדושת הכוהנים	225	קרבן חטאת – חטאות חיצוניות	186	החושן	158	תלונות בני ישראל
270	קדושת הכוהן הגדול	226	קרבן עולה ויורד	187	המעיל	159	ירידת המן
270	כוהן בעל מום	227	קרבת אשם	188	הציץ	160	המן והשבת
271	הראויים לאכול קדשים		פרשת צו	188	בגדי כוהן הדיוט	161	תלונת המים השנייה
272	קרבנות בעלי מום	229	קרבן עולה	188	שבעת ימי המילואים	162	מלחמת עמלק
273	עוד דינים הקשורים להקרבת הקרבנות	230	המנחות	189	פר החטאת		פרשת יתרו
273	דיני המועדים	230	תורת הכוהנים – עוד קרבנות	189	איל העולה	163	ביקור יתרו
274	חג הפסח	231	קרבנות התודה והשלמים	190	איל המילואים	164	עצת יתרו
274	ספירת העומר	233	הקדשת הכוהנים והמשכן	190	קרבן התמיד	165	הברית בהר סיני
275	חג השבועות		פרשת שמיני	191	מזבח הקטורת	166	ההכנות למעמד הר סיני
275	ראש השנה	236	היום השמיני – חנוכת המשכן	192	פרשת כי תשא	167	עשרת הדיברות
276	יום הכיפורים	238	מות נדב ואביהוא	193	מחצית השקל	168	יראת אלוקים
276	חג הסוכות	238	ההוראות בעקבות מות נדב ואביהוא	193	ענייני המשכן	168	ציוויים נוספים
277	עריכת המנורה והשולחן בקודש	239	שעיר החטאת	196	עגל הזהב		פרשת משפטים
278	סיפור המקלל	239	בעלי החיים המותרים והאסורים	198	תוצאות החטא	169	עבד ואמה עבריים
	פרשת בהר	241	טומאת נבלת בעלי החיים	199	הלוחות השניים	170	דיני חבלות
279	השמיטה והיובל		פרשת תזריע	200	עיקרי הברית	171	דיני נזיקין
281	מכירת מקרקעין בארץ	243	טומאת היולדת והיטהרותה	201	פני משה	171	דיני גנב
282	איסור הלואה בריבית	244	נגעי צרעת אדם		פרשת ויקהל	172	המשך דיני נזיקין
282	עבד עברי	245	צרעת השחין או המכווה	203	מצוות השבת	172	דיני שומרים
	פרשת בחוקותי	246	צרעת הראש והזקן	203	קריאת משה לתרומת העם	173	גר, יתום, אלמנה ועני
284	חיזוק ברית סיני	247	צרעת הבגד	204	היענות העם	173	דינים שונים
287	דיני הקדשות		פרשת מצורע	205	האומנים ותחילת העבודה	174	דיני משפט ודיינים
		249	תהליך טהרת המצורע	206	עשיית יריעות גג המשכן	174	שמיטה ושבת

422	דיני אישות
424	מצוות שונות
	פרשת כי תבוא
428	ביכורים וביעור מעשרות
430	הר גריזים והר עיבל
431	הברכה והקללה
435	דברי כיבושין
	פרשת ניצבים
437	כריתת הברית
437	החטא והגלות
439	התשובה
440	הבחירה בטוב
	פרשת וילך
441	העברת ההנהגה
442	מצוות הקהל
442	דברי ה' למשה
443	אמירת השירה
	פרשת האזינו
444	פתיחה לשירה
444	צדקת ה' וטובו
445	הבגידה בה'
446	כעסו של ה'
447	נקמתו של ה' באחרית הימים
448	הר נבו
	פרשת וזאת הברכה
449	ברכת משה
449	ברכות השבטים
451	ברכה כוללת לעם ישראל
452	מות משה
454	תמונות ואיורים

ספר דברים

פרשת דברים

376	הקדמה לנאום משה
377	הציווי להתקדם לארץ ישראל
377	בניית מערכת המשפט
378	סיפור המרגלים והמעפילים
380	המעבר דרך שעיר, מואב ועמון
381	כיבושי עבר הירדן
383	חלוקת עבר הירדן לשבטים
	פרשת ואתחנן
384	משה לא נכנס לארץ
385	עידוד לשמירת המצוות
388	ערי המקלט
388	סיכום החטיבה ההיסטורית
388	תיאור מעמד הר סיני
390	דברי חיזוק ועידוד לשמירת התורה
392	שבעת העמים
	פרשת עקב
394	שכר שמירת המצוות
394	זכירת ההשגחה הא־לוהית
396	לא לשכוח את ה' מתוך השפע
397	תיאור חטא העגל וחטאים נוספים
400	עידוד לשמירת התורה
401	הקב"ה נוכח בארץ ישראל
	פרשת ראה
403	ברכה וקללה
	השמדת העבודה הזרה
404	וייחוד המקום לעבודת ה'
406	איסורים הקשורים לעבודה זרה
408	מצוות שונות
411	שלושת הרגלים
	פרשת שופטים
413	בניית מערכת משפט
414	פרשת המלך
415	מתנות כהונה
415	איסור קסמים וכישוף
416	דיני רוצח
418	דיני מלחמה
	פרשת כי תצא
420	ענייני משפחה
421	מצוות שונות

332	מטה אהרון
333	עוון המקדש
334	מתנות הכהונה
335	מתנות הלויים
	פרשת חוקת
336	פרה אדומה
338	חטא משה ואהרון
338	ארץ אדום
339	מות אהרון
340	מלחמת הכנעני
340	נחש הנחושת
341	מסעות
341	שירת הבאר
341	מלחמות סיחון ועוג
	פרשת בלק
343	חששות מואב מישראל
344	הזמנת בלעם
345	הדרך אל בלק
346	נבואות בלעם
349	בנות מדין
	פרשת פינחס
350	שכר מעשה הקנאות
351	מפקד העם
353	מניין הלויים
354	בנות צלפחד
355	העברת ההנהגה ליהושע
356	קרבנות הציבור
	פרשת מטות
360	דיני נדרים
361	מלחמת מדין
364	בני גד ובני ראובן
	פרשת מסעי
367	מסעי בני ישראל
369	השמדת העבודה הזרה
369	גבולות הארץ
370	ערי הלויים
371	ערי המקלט
373	ירושת בנות צלפחד
292	ספירת עם ישראל
295	סדר המחנה
296	ייעוד שבט לוי
297	משפחות שבט לוי ותפקידיהם
299	פדיון הבכורים כנגד הלויים
299	נשיאת המשכן
	פרשת נשא
301	נשיאת המשכן
302	ספירת משפחות הלויים
303	קדושת המחנה
303	דינים שונים
304	פרשת סוטה
305	פרשת נזיר
306	ברכת כוהנים
307	חנוכת המזבח
307	קרבנות הנשיאים
	פרשת בהעלותך
312	הדלקת המנורה
312	הקדשת הלויים לעבודה
314	קרבן הפסח במדבר
314	פסח שני
315	נסיעת המחנה על פי ה'
315	חצוצרות הכסף
316	נסיעת המחנות
317	תלונת עם ישראל על המן
318	האצלת הנבואה על שבעים הזקנים
320	מרים מדברת על משה
	פרשת שלח לך
321	פרשת המרגלים
322	המרגלים חוזרים למדבר
323	העונש על חטא המרגלים
325	מנחות קרבנות בהמה
326	הפרשת חלה
326	שגגת עבודה זרה
327	המקושש
328	מצוות ציצית
	פרשת קורח
329	מעשה קורח ועדתו
332	התלונה והמגפה

ספר בראשית

4	בריאית העולם
9	חטא עץ הדעת
10	קין והבל
17	המבול
21	חטא נח
23	מגדל בבל דור הפלגה
23	הולדת אברם ויציאת תרח מחרן
26	מסע אברם לארץ כנען
27	מסע אברם למצרים
29	מלחמת המלכים
31	ברית בין הבתרים
32	הגר וישמעאל
34	הציווי על המילה
36	ביקור המלאכים
37	הפיכת סדום
41	לוט ובנותיו
41	אברהם בגרר
43	לידת יצחק
43	גירוש ישמעאל
45	עקידת יצחק
48	קבורת שרה
50	נישואי יצחק ורבקה
56	לידת עשיו ויעקב
57	מכירת הבכורה ליעקב
58	יצחק והפלישתים
60	יעקב מקבל את הברכות
64	חלום יעקב
65	נישואי יעקב והחיים בחרן
68	הדודאים
70	צאנו של יעקב
71	בריחת יעקב מחרן
75	פגישת יעקב ועשיו
79	אונס דינה
82	מות רחל
86	יוסף ואחיו
88	מכירת יוסף
89	יהודה ותמר
91	יוסף ואשת פוטיפר
93	יוסף פותר החלומות
95	חלומות פרעה

98	יוסף מושל מצרים
98	הרעב וירידת בני יעקב למצרים
108	יוסף מתוודע לאחיו
110	ירידת יעקב למצרים
115	צוואת יעקב ליוסף
116	ברכת אפרים ומנשה
117	יעקב מברך את בניו לפני מותו
119	מות יעקב וקבורתו

ספר שמות

124	השעבוד במצרים
125	משה בתיבה
127	בריחת משה למדיין
127	הסנה הבוער
130	שיבת משה למצרים
131	משה ואהרן במצרים
137	הפיכת המטה לתנין
	עשר המכות:
137	דם
138	צפרדע
139	כינים
140	ערוב
141	דבר
141	שחין
142	ברד
	המשך המכות:
144	ארבה
146	חושך
146	בכורות
149	יציאת מצרים
155	קריעת ים סוף
158	המים המרים
158	השליו והמן
161	מים מן הסלע – הפעם הראשונה
162	מלחמת עמלק
163	ביקור יתרו ועצתו
166	מתן תורה
196	חטא העגל
199	הלוחות השניים
205	הכנת המשכן
215	הקמת המשכן

ספר ויקרא

233	חנוכת המשכן
236	המשך חנוכת המשכן
238	מות בני אהרן, נדב ואביהוא
277	המקלל

ספר במדבר

314	פסח שני
317	המתאוננים והמתאווים
318	שבעים הזקנים
318	קברות התאוה
320	חטא מרים
321	המרגלים
327	המקושש
329	מחלוקת קרח
332	עונשו של קורח
332	פריחת מטה אהרן
338	מות מרים
338	מים מן הסלע – הפעם השנייה
339	מות אהרן
340	המלחמה בכנעני בחרמה
340	נחש הנחושת
341	שירת הבאר
341	המלחמה בסיחון ובעוג
343	בלק ובלעם
345	אתונו של בלעם
346	ברכות בלעם
349	חטא ישראל בשיטים ומעשה פנחס
354	בנות צלפחד
355	מינוי יהושע
361	מלחמת מדין
	הקצאת עבר הירדן המזרחי
364	לשבטים ראובן, גד ומנשה

ספר דברים

441	הכנת העם ויהושע לכניסה לארץ
452	מות משה

מדריך למשתמש

שם הפרק

החטיבה בספר

פרשת בראשית

4

ספר בראשית

תקציר הפרשה

ציר הזמן - בחלקו העליון של החלון המסומן התקופה, ובחלקו התחתון אירוע מן הפרשה בתקופה זו

פרשת בראשית פותחת בתיאור בריאת העולם. תחילה בקיצור ולפי סדר היררכי - השמים והארץ, הים והיבשה, הצמחים, בעלי החיים והאדם. לאחר מכן בא תיאור מפורט יותר של מלאכת הבריאה.

האדם מובא לגן העדן ומצווה שלא לאכול מפרי עץ הדעת, אך הנחש מפתה את אשתו לעבור על הציווי ובעקבות זאת הם נענשים ומגורשים מגן העדן. שני בנים נולדים להם, קין והבל, וקנאה של אחד באחיו גורמת לרצח הראשון בתולדות האנושות.

בני האדם מתרבים. הם מתחילים לפתח תרבות אנושית, אך "יצר לב האדם רע מנעוריו" והוא גורם לבני האדם להשחית את דרכם. הפרשה מסתיימת בהחלטת הבורא למחות את המין האנושי מעל פני האדמה, חוץ מנח, ש"מצא חן בעיני השם".

ראשית הבריאה	האבות	גלות מצרים	בהר סיני	התנודים במדבר	עובד הכניסה לארץ
--------------	-------	------------	----------	---------------	------------------

האור והחושך

תיאור הבריאה הראשון הוא כללי מאוד, ומחולק ליחידות זמן מובחנות - ימים. לצד עצם סיפור בריאתן של ההוויות השונות נוסף בו צד של שיפוט, הקובע שמעשה בראשית הוא טוב.

א **בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ: וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֵהוֹ וְבָהוּ, וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם, וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמַּיִם: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: יְהִי־אֹר, וַיְהִי־אֹר: וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאֹר כִּי־טוֹב, וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ: וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם, וְלַחֹשֶׁךְ קִרָּא לַיְלָה, וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד:**

להרחבה > עוד על משמעות האותיות בבריאת העולם, ראו ספר מחשבה וסוד ע' 150

סימון הסדר, על פי החלוקה היהודית העתיקה

ספר בראשית

30

ספר בראשית < פרשת לך לך _____ תורה

א **הַשָּׂדִים בְּאֶרֶת כְּמֹר, וַיִּנְסוּ מִלֶּךְ־סֹדֶם וְעַמּוּדָה וַיִּפְּלוּ־שָׂמָּה, וְהַנְּשָׂאִים הָרָה נָסוּ: וַיִּקְחוּ אֶת־פְּלִדְרָשׁ סֹדֶם וְעַמּוּדָה וְאֶת־כָּל־אֲכֵלֵם וַיִּלְכוּ: וַיִּקְחוּ אֶת־לוֹט וְאֶת־דָּכָשׁוּ, בֶּן־אָחִי אַבְרָם, וַיִּלְכוּ, וְהוּא יָשֵׁב בְּסֹדֶם:**

מתקפת פתע

מלכי הצפון עושים את דרכם חזרה עטורי ניצחון לאחר שהביסו את כל מתנגדיהם, ואינם מוכנים כלל למתקפה מצד אברהם ואנשיו. הם נוטשים את השלל ובורחים.

י **וַיִּבְאֵהוּ הַפְּלִיט וַיְגַד לְאַבְרָם הָעֵבֶרִי, וְהוּא שָׂכֵן בְּאֶרְצוֹ מִמְרֵא הָאֲמֹרִי, אָחִי אֲשָׁלָה וְאָחִי עֵנֶר, וְהֵם בְּעַלֵי בְרִית־אַבְרָם:**
 יד **וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבְּהוּ אָחִיו, וַיִּרְקַע אֶת־חִנְיָכּוֹ יְלִידֵי בֵיתוֹ, שְׁמֹנֶה עָשָׂר וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת, וַיִּרְדֹּף עַד־דֵּן: וַיַּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לַיְלָה הוּא וְעַבְדָּיו וַיִּכְּסוּ, וַיִּרְדְּפֵם עַד־חֹבֶה אֲשֶׁר מִשְׁמָאל לְדַמְשֶׁק: וַיִּשָּׁב אֶת־פְּלִדְרָשׁ, וְגַם אֶת־לוֹט אָחִיו וְדָכָשׁוּ הַשִּׁיב וְגַם אֶת־הַנְּשִׂים וְאֶת־הָעַם:**

אברם מתקבל כמנצח

שני אנשים יוצאים לקבל את פניו של אברם בשוּבו: מלכיצדק - שהיה גם מלך וגם כוהן שלא עבד עבודה זרה, אלא היה בין היחידים שהאמינו בא־ל אחד, ומלך סדום המובס - המנסה לערוך עם אברם משא ומתן על השלל.

י **וַיֵּצֵא מֶלֶךְ־סֹדֶם לִקְרָאתוֹ, אָחִרִי שׁוּבוֹ מֵהַכּוֹת אֶת־מֶדְרָלְעָמֹר וְאֶת־הַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ, אֶל־עַמְקַם שׁוּהָ הוּא עַמְקַם הַמֶּלֶךְ: וַיִּמְלִכֵיהֶם עַד־קַם מֶלֶךְ שְׁלֹם הוֹצִיא לָחֶם וַיֵּינ, וְהוּא כֹהֵן לְאֵל עֵלְיוֹן: וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר: בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֵלְיוֹן, קִנְהָ שָׁמַיִם וְאָרֶץ: וּבָרוּךְ אֵל עֵלְיוֹן אֲשֶׁר־מִגֵּן עֲרִיד בְּיַדְךָ, וַיַּתְּנֶלּוּ מֵעַשֵׂר מִכֹּל:**

א **וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־סֹדֶם אֶל־אַבְרָם: תְּנֶלְךָ הַנֶּפֶשׁ וְהָרֶכֶשׁ קַח־לְךָ: וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל־מֶלֶךְ־סֹדֶם: הֲרַמְתִּי יָדִי אֶל־יְהוָה אֵל עֵלְיוֹן קִנְהָ שָׁמַיִם וְאָרֶץ: אֲסִי־מֹחֹט וְעַד שְׂרוּךְ־נַעַל וְאֲסִי־אֶקֶח מִכֹּל־**

העברי מבני עבר, והוא אברם. מִמְרֵא שם אדם מבני האמורי שהיה גם אחי אשכל. והם ממרא, אשכול וענר. אחיו בן אחיו. ויק. הוציא לקרב חניכיו אנשיו. לידו ביתו. שהיו אתו במחנה. וירדף אחרי צבא המלכים. ויחלק עליהם לילה. חילק את אנשיו בלילה. וירדפם רדף אחריהם. חוקה. שם מקום. ואת־העם שללוק בשבי.

קהלות מלהכות. שלם היא ירושלים. הוציא להם ויין כקבלת פנים טקטית. לאל עליון. ולא לאלילי עבודה זרה. קנה שמים וארץ. שכל העולם ברשותו. מִגֵּן מסה. צִיד. אויבך. וַיַּתְּנֶלּוּ אברם מֵעַשֵׂר מִכֹּל שָׁלַל.

כֶּשֶׁף. אנשים. הרמתי ידי בשבועה. וְאֲסִי־אֶקֶח משוה מִכֹּל־אֲשֶׁר־לְךָ. מכל הרכוש שהחזרתני.

הפרשה מחולקת לנושאים, שבתחילת כל אחד מהם כותרת ובתיח

טעמי המקרא (באפור), מלווים מודרניים (בשחור)

ביאור

חלוקת הפרשה לשבעה חלקים בקריאת התורה בציבור

פרשת בראשית

פרשת בראשית פותחת בתיאור בריאת העולם. תחילה בקיצור ולפי סדר היררכי – השמים והארץ, הים והיבשה, הצמחים, בעלי החיים והאדם. לאחר מכן בא תיאור מפורט יותר של מלאכת הבריאה.

האדם מובא לגן העדן ומצווה שלא לאכול מפרי עץ הדעת, אך הנחש מפתה את אשתו לעבור על הציווי ובעקבות זאת הם נענשים ומגורשים מגן העדן. שני בנים נולדים להם, קין והבל, וקנאה של אחד באחיו גורמת לרצח הראשון בתולדות האנושות.

בני האדם מתרבים. הם מתחילים לפתח תרבות אנושית, אך "יצר לב האדם רע מנעוריו" והוא גורם לבני האדם להשחית את דרכם. הפרשה מסתיימת בהחלטת הבורא למחות את המין האנושי מעל פני האדמה, חוץ מנח, ש"מצא חן בעיני השם".

ראשית הבריאה בריאת העולם	האבות	גלות מצרים	בהר סיני	הנודדים במדבר	ערב הכניסה לארץ
--------------------------	-------	------------	----------	---------------	-----------------

האור והחושך

תיאור הבריאה הראשון הוא כללי מאוד, ומחולק ליחידות זמן מובחנות – ימים. לצד עצם סיפור בריאתן של ההוויות השונות נוסף בו צד של שיפוט, הקובע שמעשה בראשית הוא טוב.

א **בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ: וְהָאָרֶץ הָיְתָה תָהוּ וּבְהוּ, וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם, וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמַּיִם: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: יְהִי־אֹר, וַיְהִי־אֹר: וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאֹר כִּי־טוֹב, וַיְבַדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ: וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר 'יוֹם' וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא 'לַיְלָה', וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד:**

^א **בְּרֵאשִׁית** בתחילה. **בָּרָא** יש מאין. **הָאָרֶץ הָיְתָה** בתחילת בריאתה. **תָהוּ וּבְהוּ** אי סדר או ריקנות. **תְהוֹם** מים וריק לא מוגדר. **וַיֹּאמֶר** אמר. **יְהִי אֹר** ייבא האור. **וַיְהִי־אֹר** נברא האור. **וַיֵּרָא** ראה. **כִּי טוֹב** שהוא טוב. **וַיְבַדֵּל** הבדיל. **וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר** עבר הערב ואחריו הבוקר. **יוֹם אֶחָד** והסתיים יום אחד.

להרחבה > מדוע פותחת התורה באות ב? ראו בספר החכמה עמ' 4. עוד על גיל העולם ואופן בריאתו, ראו בספר המחשבה עמ' 268.

השמים

המים, שהוזכרו קודם לכן, הם החומר הבסיסי של הבריאה. חלוקתם הכרחית להמשך תהליך הבריאה.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וַיְהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לַמַּיִם: וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־הָרָקִיעַ, וַיְבַדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לְרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מַעַל לְרָקִיעַ, וַיְהִי־כֵן: וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרָקִיעַ 'שָׁמַיִם', וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי:

היבשה והצומח

העברת המים התחתונים לאזורים המיועדים להם חושפת את היבשה, וכך מתאפשרת בריאת עשבים ועצים למיניהם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: יִקְוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל־מְקוֹם אֶחָד: וְתֵרָאֶה הַיַּבֶּשֶׁה, וַיְהִי־כֵן: וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבֶּשֶׁה 'אֲרֶץ' וְלַמְקוֹה הַמַּיִם קָרָא 'יַמִּים', וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מְדִיעַ זֶרַע, עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ אֲשֶׁר זֶרְעוֹ־בוֹ עַל־הָאָרֶץ, וַיְהִי־כֵן: וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מְדִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ, וְעֵץ עֹשֶׂה־פְּרִי אֲשֶׁר זֶרְעוֹ־בוֹ לְמִינֵהוּ, וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב: וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי:

גרמי השמים

קביעת גרמי השמים במקומם היא למעשה סידור מבנה היקום, אך חשיבותם לאדם היא בעיקר במדידת יחידות זמן.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: יְהִי מְאֹרֹת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם, לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה, וְהָיוּ לְאֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וּשְׁנָיִם: וְהָיוּ לְמְאֹרֹת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַאִיר עַל־הָאָרֶץ, וַיְהִי־כֵן: וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים, אֶת־הַמְּאֹר הַגָּדֹל לְמַמְשַׁלֵּת הַיּוֹם וְאֶת־הַמְּאֹר הַקָּטָן לְמַמְשַׁלֵּת הַלַּיְלָה, וְאֵת הַכּוֹכָבִים: וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַאִיר עַל־הָאָרֶץ: וְלַמַּשָּׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וּלְהַבְדִּיל בֵּין הָאֹר וּבֵין

בתוך באמצע. ויהי מבדיל הוא יבדיל. ויעש עשה. ויבדל הבדיל. ויהי כן כך היה.

יקוו. ייאספו. מתחת. שמתחת. למקוה המים. מקום כינוס המים. ימים. מלשון ים. וירא אלהים את מעשה ידיו. תדשא הארץ. תוציא צמחייה. מדיע מדיע. זרע. מוציא זרעים. עשה פרי. מניב פירות. למינו. לפי מינו. אשר זרעו־בו. זרע העץ בתוך הפרי. ותוצא. והוציאה. למינהו. לפי מינו.

יט **וַיִּחַשְׁדָּה וַיֵּרָא אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּהְיֶה עָרֵב וַיִּהְיֶה בֹקֵר יוֹם רְבִיעִי:**

יצורי המים והעופות

המים הם המקור הראשון לבריאת יצורים בעלי רצון כלשהו. מכיוון שהם נדרשים לפעולה יזומה לצורך רבייה, הם מקבלים מלמעלה ברכה לשם כך.

כ **וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם שְׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה, וְעוֹף יַעֲוֹף עַל-הָאָרֶץ, עַל-פְּנֵי רִקְיעַ שְׁמַיִם: וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים, וְאֶת כָּל-נֶפֶשׁ הַחַיָּה | הַרְמֵשֶׁת אֲשֶׁר שְׂרָצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם, וְאֶת כָּל-עוֹף פֶּנֶף לְמִינֵהוּ, וַיֵּרָא אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּבְרַךְ אֶת-הַמַּיִם בַּיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמֶר: פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת-הַמַּיִם בַּיּוֹם הַהוּא וְהָעוֹף יָרֵב בָּאָרֶץ: וַיִּהְיֶה עָרֵב וַיִּהְיֶה בֹקֵר יוֹם חַמִּישִׁי:**

יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם. יתמלאו המים. שְׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה. שרצים בעלי חיות. יַעֲוֹף. יעוף. עַל-הָאָרֶץ. מעל הארץ. הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים. יצורי מים מסתוריים. כָּל-נֶפֶשׁ הַחַיָּה. כל בעלי החיים. רְמֵשֶׁת. זוחלת. לְמִינֵהֶם. לפי מינם. פְּרוּ וּרְבוּ. הולידו צאצאים והתרבו. אֶת-הַמַּיִם בַּיּוֹם הַהוּא. ירב יתרבה.

בהמות וחיות

בעלי החיים היבשתיים נוצרים מן האדמה.

כד **וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ, בַּהֵמָה וּרְמֵשׂ וְחַיֵּת-אָרֶץ לְמִינָהּ, וַיִּהְיֶה כֵן: וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-חַיֵּת הָאָרֶץ לְמִינָהּ וְאֶת-הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְאֶת כָּל-רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינָהּ, וַיֵּרָא אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא:**

תּוֹצֵא. תוציא. רְמֵשׂ. יצורים זוחלים. חַיֵּת-אָרֶץ. חיות הארץ. וַיַּעַשׂ. עשה.

בריאת האדם

האדם הוא מוקד הבריאה כולה. בריאתו בצלם אלוקים פירושה הענקת יכולת בחירה. האדם קיבל את השלטון על שאר יצורי העולם.

כו **וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: נַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, וַיִּרְדּוּ בְדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל-הָאָרֶץ וּבְכָל-הַרְמֵשׂ הַרְמֵשׂ עַל-הָאָרֶץ: וַיִּבְרָא אֱלֹהִים | אֶת-הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ, זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם: וַיִּבְרַךְ אֹתָם אֱלֹהִים, וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים: פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת-הָאָרֶץ וּכְבַשְׁתֶּהּ, וַיִּרְדּוּ בְדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל-חַיֵּי הַרְמֵשֶׁת עַל-הָאָרֶץ: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת-כָּל-עֵשֶׂב | זֶרַע זֶרַע אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי**

נַעֲשֵׂה אָדָם. ייבא אדם. בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ. בצלם אלוקים ובדמותנו. וַיִּרְדּוּ. ימשלו. דִּגְתַי הַיָּם. דגי הים. בְּצַלְמוֹ. בעל יכולת בחירה חופשית. מְלֵאוּ אֶת-הָאָרֶץ. אכלסו את העולם. כְּבַשְׁתֶּהּ. שעבדו אותה. רְדוּ. שלטו. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְבְנֵי הָאָדָם: הִנֵּה נָתַתִּי... לְאֹכְלָהּ. לאכול.

כז **כָּל-הָאָרֶץ, וְאֶת-כָּל-הָעֵץ אֲשֶׁר-בּוֹ פְּרִי-עֵץ זֶרַע זֶרַע, לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ: וְלָכָל-חַיֵּת הָאָרֶץ וְלָכָל-עוֹף הַשָּׁמַיִם וְלָכָל | רוֹמֵשׂ עַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה אֶת-כָּל-יֶרֶק עֵשֶׂב לְאֹכְלָהּ, וַיִּהְיֶה כֵן: וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה, וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. וַיִּהְיֶה עָרֵב וַיִּהְיֶה בֹקֵר יוֹם שִׁשִּׁי:**

היום השביעי

היום האחרון איננו רק הזמן שבו פסקה מלאכת הבריאה, אלא הוא יום בעל אופי ייחודי של שלמות, ברכה וקדושה.

כח **וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל-עֲבָאֵם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל-מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת-יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ, כִּי בּוֹ שָׁבַת מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר-בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:**

תיאור הבריאה השני

החזרה על מעשה הבריאה מכילה פירוט גדול יותר של דרכי התהוותם של היצורים השונים. גם שמו של הבורא אינו מופיע כאן כ"אלוקים" בלבד – המורה על מהות כללית ובלתי אישית, אלא בתוספת שמו הפרטי, כביכול – "ה".

כט **אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם, בַּיּוֹם עָשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ וּשְׁמַיִם: וְכָל | שֵׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרֵם יִהְיֶה בָּאָרֶץ וְכָל-עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טָרֵם יַעֲמַח, כִּי לֹא הִמְטִיר יְהוָה אֱלֹהִים עַל-הָאָרֶץ, וְאָדָם אֵין לַעֲבֹד אֶת-הָאֲדָמָה: וְאֵד יַעֲלֶה מִן-הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת-כָּל-פְּנֵי הָאֲדָמָה: וַיַּיְצֵר יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם עֹפֵר מִן-הָאֲדָמָה וַיַּפֵּחַ בְּאַפָּיו נְשֹׁמַת חַיִּים, וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:**

גן העדן

הגן שבעדן מתואר כמקום ממשי, אך כמה פרטים בסיפור הופכים אותו לאפוף מסתורין. הם רומזים שאולי אין הוא חלק מן המציאות הגיאוגרפית המוכרת לנו.

וַיְכַלּוּ. נגמרו, הסתיימה בריאת השמים והארץ. כָּל-עֲבָאֵם. כל הנמצא בהם. וַיְכַל. סיים. מְלַאכְתּוֹ. עבודתו. וַיִּשְׁבֹּת. פסק. שָׁבַת. פסק, נח.

בְּהִבְרָאָם. כשנבראו. בַּיּוֹם עָשׂוֹת. ביום שעשה. טָרֵם יִהְיֶה. עדיין לא היה. טָרֵם יַעֲמַח. עדיין לא צמח. הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים גֶּשֶׁם עַל-הָאָרֶץ. וְאָדָם אֵין. עדיין אין בני-אדם. אֵד. אדי מים. וַיַּיְצֵר. יצר. וַיַּפֵּחַ. נשף. לְנֶפֶשׁ חַיָּה. בעלת חיות מיוחדת ויכולת דיבור.

ח וַיִּטַע יְהוָה אֱלֹהִים גֶּן־עֵדֶן מִקְדֵּם, וַיִּשֶׂם שֵׁם אֶת־הָאָדָם
ט אֲשֶׁר יָצַר: וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאֲדָמָה כָּל־עֵץ נֹחַמֵד
לְמִרְאֵה וְטוֹב לְמֵאֲכָל, וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הָגֶן וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב
י וְרַע: וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת־הָגֶן, וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהָיָה
יא לְאַרְבַּעַת רְאשִׁים: שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן, הוּא הַסָּבִב אֶת כָּל־
יב אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר־שָׁם הַזֶּהָב; וְזֶה־בַּ אֶרֶץ הַהוּא טוֹב, שָׁם
יג הַבְּדֹלַח וְאֲבֵן הַשֹּׁהַם: וְשֵׁם־הַנְּהָר הַשֵּׁנִי גִיחוֹן, הוּא הַסּוּבִב
יד אֶת כָּל־אֶרֶץ כּוּשׁ: וְשֵׁם הַנְּהָר הַשְּׁלִישִׁי חַדְקָל, הוּא הַהַלֵּךְ
טו קְדַמַּת אַשּׁוּר, וְהַנְּהָר הָרְבִיעִי הוּא פָּרַת: וַיִּקַּח יְהוָה אֱלֹהִים
טז אֶת־הָאָדָם, וַיִּנְחֵהוּ בְּגֶן־עֵדֶן לְעִבְדָּהּ וּלְשֹׁמְרָהּ: וַיֵּצֵא יְהוָה
יז אֱלֹהִים עַל־הָאָדָם לֵאמֹר: מִכָּל עֵץ־הָגֶן אָכַל תֹּאכַל: וּמֵעֵץ
הַדַּעַת טוֹב וְרַע – לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, כִּי בְיוֹם אָכַלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת
תָּמוּת:

בריאת האישה

על־פי פשוטם של הפסוקים האישה נוצרה מאחת מצלעותיו של האדם. אולם חכמים מפרשים את 'צלע' במובן של 'צד'. לפני בריאת האישה היה האדם יצור בעל שני צדדים – זכר ונקבה, ואלה נותקו זה מזה כדי ליצור איש ואישה כהוויות עצמאיות.

ח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים: לֹא־טוֹב הָיִיתָ הָאָדָם לְבַדּוֹ, אֶעֱשֶׂה־לוֹ
ט עֶזֶר כְּנֶגְדּוֹ: וַיִּצַר יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאֲדָמָה כָּל־חֵית הַשָּׂדֶה
וְאֵת כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם, וַיָּבֵא אֶל־הָאָדָם לְרֹאוֹת מַה־יִּקְרָא־לוֹ,
כ וְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא־לוֹ הָאָדָם נָפֶשׁ חַיָּה – הוּא שְׁמוֹ: וַיִּקְרָא הָאָדָם
שְׁמוֹת לְכָל־הַבְּהֵמָה וְלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכָל חֵית הַשָּׂדֶה, וּלְאָדָם
כא לֹא־מָצָא עֶזֶר כְּנֶגְדּוֹ: וַיִּפֹּל יְהוָה אֱלֹהִים | תְּדַמְּהָ עַל־הָאָדָם
כב וַיִּישָׁן, וַיִּקַּח אֶחָת מִצִּלְעֹתָיו וַיִּסְגַּר בָּשָׂר תַּחְתָּנָהּ: וַיִּבֶן יְהוָה
אֱלֹהִים | אֶת־הַצֶּלַע אֲשֶׁר־לָקַח מִן־הָאָדָם לְאִשָּׁה, וַיְבִאָהּ אֶל־
כג הָאָדָם: וַיֹּאמֶר הָאָדָם: זֹאת הִפְעַם עִצְמִי וּבָשָׂר מִבָּשָׂרִי,
כד לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה, כִּי מֵאִישׁ לָקַחָהּ־זֹאת: עַל־כֵּן יַעֲזֹב־אִישׁ

וַיִּטַע. נטע. עָדֵן. שם מקום. קָדֵם. מזרח. וַיִּשֶׂם. הציב. וַיִּצְמַח. הצמיח. נֹחַמֵד לְמִרְאֵה. יפה. תוֹךְ הָגֶן. אמצע הגן. עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע. עץ ידיעת הטוב והרע. יִפְרֹד. יתפצל. רְאשִׁים. נהרות ראשיים. זָהָב... טוֹב. משובח. שָׁם. באותה ארץ. הַלֵּךְ. זורם. קְדַמַּת אַשּׁוּר. מזרחית למקום שיהיה בעתיד אשור. וַיִּנְחֵהוּ. הניח אותו. לְעִבְדָּהּ. לעבוד את האדמה, וּלְשֹׁמְרָהּ. וַיֵּצֵא. ציווה. אָכַל תֹּאכַל. מותר לך לאכול. אָכַלְךָ. שתאכל.

וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים לְעַצְמוֹ. הָיִיתָ הָאָדָם. שהאדם נמצא לְבַדּוֹ. עֶזֶר כְּנֶגְדּוֹ. השלמה ושותפות למולו. וַיִּצַר. יצר. וַיָּבֵא. הביא. מַה־יִּקְרָא־לוֹ. כיצד יקרא לו. וַיִּפֹּל. הפיל. תַּחְתָּנָהּ. תחתיה. וַיִּבֶן. בנה, עיצב. לְאִשָּׁה. לצורת אישה. וַיְבִאָהּ. הביא אותה. עִצְמִי. עצמותי. לָקַחָהּ. נלקחה.

כה אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ, וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד: וַיְהִי
שְׁנֵיהֶם עַרְוֹמִים, הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ, וְלֹא יִתְבַּשְׂשׁוּ:

האכילה מן העץ

את האיסור לאכול מן העץ לא שמעה האישה ישירות מהבורא, אלא על ידי מתווך, בעלה אדם, ולכן היה קל יותר לנחש הקדמוני, שמתואר כיצור תבוני, לעורר את סקרנותה ולהסית אותה לעבור על הציווי.

ג א וַהֲנַחֵשׁ הָיָה עָרוֹם מִכָּל חֵית הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים.
וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִשָּׁה: אֵף פִּי־אָמַר אֱלֹהִים: לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל
ב עֵץ הָגֶן: וְתֹאמַר הָאִשָּׁה אֶל־הַנָּחֶשׁ: מִפְּרִי עֵץ־הָגֶן נֹאכַל:
ג וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הָגֶן אָמַר אֱלֹהִים: לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ
ד וְלֹא תִגְעוּ בוֹ פֶּן תִּמְתּוּן: וַיֹּאמֶר הַנָּחֶשׁ אֶל־הָאִשָּׁה: לֹא־
ה מוֹת תָּמוּתוּן: כִּי יֹדַע אֱלֹהִים כִּי בְיוֹם אָכַלְכֶם מִמֶּנּוּ – וַנִּפְקְחוּ
ו עֵינֵיכֶם, וְהָיִיתֶם כְּאֱלֹהִים יֹדְעֵי טוֹב וְרַע: וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב
הָעֵץ לְמֵאֲכָל וְכִי תֹאווֶה־הוּא לְעֵינַיִם וַנִּחְמַד הָעֵץ לְהַשְׁפִּיל
ז וּתְקַח מִפְּרִיו וּתֹאכַל וּתְתֵן גַּם־לְאִישָׁהּ עִמָּהּ וַיֹּאכַל: וַתִּפְקַחְנָהּ
ח עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיִּדְעוּ כִּי עִרְמוֹם הֵם וַיִּתְפָּרוּ עֲלֵהּ תֹאנֶה וַיַּעֲשׂוּ
לָהֶם חֲגוּרֹת:

העונש

כעת מקבל כל אחד מהמעורבים בחטא את עונשו, ואלה עונשים לדורות.
ח וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים מִתְּהַלֵּךְ בִּגְן לְרוּחַ הַיּוֹם.
וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הָגֶן:
ט וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶל־הָאָדָם, וַיֹּאמֶר לוֹ: אֵיפֶהָ? וַיֹּאמֶר:
יא אֶת־קִלְכֶם שָׁמַעְתִּי בִּגְן וְאִירָא כִּי־עִירַם אֲנִכִּי, וְאַחְבָּא: וַיֹּאמֶר:
יב מִי הֲגִיד לְךָ כִּי עִירַם אֶתָּה? הֲמוֹן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבַלְתִּי
יג אָכַל־מִמֶּנּוּ אָכַלְתָּ? וַיֹּאמֶר הָאָדָם: הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי
יד הוּא נָתַנְהָ־לִּי מִן־הָעֵץ וָאֲכַל: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לְאִשָּׁה:
מֵה־זֹאת עָשִׂיתָ? וְתֹאמַר הָאִשָּׁה: הַנָּחֶשׁ הִשְׁיֵאֲנִי וָאֲכַל:
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים | אֶל־הַנָּחֶשׁ: כִּי עָשִׂיתָ זֹאת אֲרוּר אַתָּה

עָרוֹם. חכם במיוחד. אֵף. האומנם. נֹאכַל. מותר לנו לאכול. בְּתוֹךְ־הָגֶן. באמצע הגן. פֶּן תִּמְתּוּן. שמא תמותו. לֹא־יָדַעְתֶּם. לא תמותו. כִּי יֹדַע אֱלֹהִים. אלא שאלוקים יודע. אָכַלְכֶם. שתאכלו. נִפְקְחוּ עֵינֵיכֶם. תקבלו הבנה. וַתֵּרָא. ראתה. נִחְמַד. מעורר חמדה, מפתה. לְהַשְׁפִּיל. לקבל שכל. אִשָּׁה. בעלה, אדם. וַיַּעֲשׂוּ. את משמעות היותם עירומים.

לְרוּחַ הַיּוֹם. לעת ערב. בְּתוֹךְ עֵץ הָגֶן. בין עצי הגן. אֵיפֶהָ. היכן אתה? וְאִירָא. פחדתי. וְאַחְבָּא. ולכן התחבאתי. הֲגִיד. סיפר. הֲמוֹן־הָעֵץ. האם מן העץ. צִוִּיתִיךָ לְבַלְתִּי. שציוויתני אותך שלא לאכול ממנו. וָאֲכַל. ואכלתי. עִמָּדִי. אתי. הִשְׁיֵאֲנִי. פיתה אותי. כִּי עָשִׂיתָ זֹאת. מפני שעשית זאת. אֲרוּר. מקולל.

גַּחֲנֹךְ בַטֶּנֶךְ. אִיבָה אִשִּׁית.
 אַחֲדִיר שְׂנֵאָה. הוּא יִשׁוּפֵךְ
 רֹאשׁ. הָאָדָם יִדְרוֹךְ עַל
 רֹאשׁוֹ. תְּשׁוּפְנוּ עֵקֶב תִּנְשׁוּךְ
 אוֹתוֹ בַעֲלֵב. עֵצְבוֹנֶךְ
 וְהִרְנֶךְ. כֹּאבֶךְ וְהִרְיוֹנֶךְ. עֵצֵב.
 כֹּאֵב. כִּי שָׁמַעְתָּ מִפִּי
 שֶׁהִתְנַתִּית. בְּעֵצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה.
 בִּישׁוּרִים תֹּאכַל מִמֶּנָּה. תַּעֲמִיחַ
 לֶךְ הָאֲדָמָה. זַעַת אֶפֶיךָ. מֵאֲמֵץ
 רַב. לִקְחָתָּ נִלְקַחְתָּ. אֶל־עֵפֶר
 תָּשׁוּב בְּמוֹתֶךְ.

מִכָּל־הַבְּהֵמָה וּמִכָּל־חַיַּת הַשָּׂדֶה, עַל־גַּחֲנֹךְ תִּלְךְ וְעֵפֶר תֹּאכַל
 כָּל־יְמֵי חַיֶּיךָ. וְאִיבָה | אִשִּׁית בֵּינֶךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זָרְעֶךָ וּבֵין
 זָרְעָהּ, הוּא יִשׁוּפֵךְ רֹאשׁ וְאֶתְהָ תְשׁוּפְנוּ עֵקֶב: אֶל־הָאִשָּׁה
 אָמַר: הֲרַבָּה אֲרַבָּה עֵצְבוֹנֶךָ וְהִרְנֶךָ, בְּעֵצֵב תִּלְדֵי בָנִים, וְאֶל־
 י אִישֶׁךָ תִּשׁוּקְתֶךָ וְהוּא יִמְשַׁל־בְּךָ: וְלָאָדָם אָמַר: כִּי שָׁמַעְתָּ
 לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ, וְתֹאכַל מִזֶּה־עֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר: לֹא תֹאכַל
 מִמֶּנּוּ - אֲרוּדָה הָאֲדָמָה בְּעֵבּוּרְךָ, בְּעֵצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה כָּל יְמֵי
 חַיֶּיךָ: וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּעֲמִיחַ לְךָ, וְאֹכְלֹת אֶת־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה:
 ט בּוֹזַעַת אֶפֶיךָ תֹּאכַל לֶחֶם, עַד שׁוֹבֵךְ אֶל־הָאֲדָמָה כִּי מִמֶּנָּה
 לִקְחָתָּ, כִּי־עֵפֶר אֶתְהָ וְאֶל־עֵפֶר תָּשׁוּב:
 כ וּיְקַרָּא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חוּהָ, כִּי הוּא הָיְתָה אִם כָּל־חַי: וַיַּעַשׂ
 יְהוָה אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתַנּוּת עוֹר וְיִלְבָּשֵׁם:

הגירוש מגן עדן

לאחר שאכל מן העץ התרחבה יכולת הבחירה החופשית של האדם. כעת הוא עלול לחפש תחבולות כיצד להינצל מן המוות שנגזר עליו, ולכן יש למנוע ממנו את האפשרות לעשות זאת.

וַיֹּאמֶר | יְהוָה אֱלֹהִים: הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב
 וְרָע, וְעַתָּה | פָּן־יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וְחַי
 כָּן לְעֹלָם: וַיִּשְׁלַחֵהוּ יְהוָה אֱלֹהִים מִגֶּן־עֵדֶן, לְעַבֵּד אֶת־הָאֲדָמָה
 כָּד אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם: וַיַּגֵּרֶשׁ אֶת־הָאָדָם, וַיִּשְׁפֹּן מִקֶּדֶם לְגֶן־עֵדֶן
 אֶת־הַכְּרִבִּים וְאֶת־הַחֲרִב לְהֵט הַחֲרִב הַמִּתְהַפֵּקֶת, לְשֹׂמֵר אֶת־דֶּרֶךְ
 עֵץ הַחַיִּים:

קין והבל

כאשר משפחת האדם מתחילה חיים חדשים, מתעוררת אחת מבעיות היסוד של האנושות: קונאת אחים.

וְהָאָדָם יָדַע אֶת־חַוָּה אִשְׁתּוֹ, וַתֵּהָר וַתֵּלֵד אֶת־קַיִן, וַתֹּאמֶר:
 ב קָנִיתִי אִישׁ אֶת־יְהוָה: וַתִּסְפָּר לִלְדוֹת אֶת־אָחִיו אֶת־הָבֶל, וַיְהִי־
 ג הָבֶל רֹעֵה צֹאן וְקַיִן הָיָה עֹבֵד אֲדָמָה: וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים, וַיָּבֵא

יָדַע בְּקִרְבָּה זוגית. וַתֵּהָר הִרְתָּה. קָנִיתִי אִישׁ אֶת־יְהוָה. זכיתי באיש עם ה'. וַתִּסְפָּר הוֹסִיפָה. מִקֵּץ יָמִים. לאחר שנים. וַיָּבֵא הַבִּיא.

ד קַיִן מִפְּרֵי הָאֲדָמָה מִנְחָה לַיהוָה: וְהָבֶל הֵבִיא גַם־הוּא מִבְּכֹרוֹת
 ה צֹאנוֹ וּמִחֲלִבְהֶן, וַיִּשַׁע יְהוָה אֶל־הָבֶל וְאֶל־מִנְחָתוֹ: וְאֶל־קַיִן
 וְאֶל־מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה. וַיַּחַד לְקַיִן מְאֹד, וַיִּפְּלוּ פָּנָיו: וַיֹּאמֶר
 ו יהוָה אֶל־קַיִן: לָמָּה חָרָה לְךָ וְלָמָּה נָפְלוּ פָּנֶיךָ? הֲלוֹא אִם־
 תֵּיטִיב - שְׂאֵת, וְאִם לֹא תֵיטִיב - לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ, וְאֵלֶיךָ
 תִּשׁוּקָתוֹ וְאֶתְהָ תִמְשָׁל־בוֹ:

קין הורג את הבל

קונאתו של קין מולידה שואה, והשואה מובילה לרצח אח. בעקבות זאת נגזרים על קין, עובד האדמה, חיי נדודים.

וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־הָבֶל אָחִיו, וַיְהִי בְהִיּוֹתָם בַּשָּׂדֶה, וַיִּקַּם קַיִן אֶל־
 ט הָבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־קַיִן: אֵי הָבֶל אָחִיךָ?
 וַיֹּאמֶר: לֹא יָדַעְתִּי, הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי? וַיֹּאמֶר: מַה עָשִׂיתָ?
 יא קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִים אֵלַי מִן־הָאֲדָמָה: וְעַתָּה אָרוּר אֶתְהָ
 מִן־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת־פִּיהָ לְקַחְתָּ אֶת־דְּמֵי אָחִיךָ מִיָּדְךָ:
 יב כִּי תַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה, לֹא־תִסְפָּר תֵּת־כֹּחָהּ לְךָ, נָעַ וְנָד תִּהְיֶה
 כָּד בְּאֶרֶץ: וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־יְהוָה: גְּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשׂוּאָה: הֵן גֵּר־שֵׂת
 אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפָּנֶיךָ אֶסְתֵּר, וְהָיִיתִי נָע וְנָד
 טו בְּאֶרֶץ, וְהָיָה כָּל־מֵצְאֵי יַהַרְגֵנִי: וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה: לָכֵן כָּל־הֹרֵג
 קַיִן שִׁבְעָתַיִם יִקָּם. וַיִּשֶׂם יְהוָה לְקַיִן אוֹת לְבִלְתִּי הַפּוֹת־אוֹתוֹ
 טז כָּל־מֵצְאוֹ: וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי יְהוָה, וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ־נֹד קְדָמַת־
 עֵדֶן:

שושלת קין

דווקא קין וצאצאיו מביאים לידי ביטוי את היצירתיות האנושית, הן בבנייה הן בעיצוב תרבות ופיתוחה.

וַיֵּדַע קַיִן אֶת־אִשְׁתּוֹ, וַתֵּהָר וַתֵּלֵד אֶת־חֲנוֹךְ. וַיְהִי בְנָה עֵיר,
 יא וַיִּקְרָא שֵׁם הָעִיר כְּשֵׁם בְּנוֹ חֲנוֹךְ: וַיּוֹלֵד לְחֲנוֹךְ אֶת־עֵירָד וְעֵירָד
 יב יָלַד אֶת־מְחוּיָאֵל וּמְחוּיָאֵל יָלַד אֶת־מְתוּשָׁאֵל וּמְתוּשָׁאֵל יָלַד
 טז אֶת־לָמֶךְ: וַיִּקְחֵלּוּ לְמֶךְ שְׁתֵּי נָשִׁים, שֵׁם הָאֶחָת עֵדָה וְשֵׁם

מִנְחָה. מִתְנָה. מִחֲלִבְהֶן.
 מִן הַמּוֹבָחָר שְׂבָהוֹן. וַיִּשַׁע.
 פָּנָה. שָׁעָה. פָּנָה. וַיַּחַד
 לְקַיִן. כַּעֲס. וַיִּפְּלוּ פָּנָיו.
 הַתַּעֲצָב. אִם־תֵּיטִיב שְׂאֵת.
 אִם תֵּיטִיב אֶת מַעֲשֶׂיךָ,
 תִּתְרוֹמֵם וְתִתְנַשֵּׂא. לַפֶּתַח
 חַטָּאת רֹבֵץ. הַחֲטָא אוֹרֵב לְךָ
 בַּפֶּתַח. אֵלֶיךָ תִּשְׁוֹקָתוֹ שֶׁל
 הַחֲטָא. אֶתְהָ תִמְשָׁל־בוֹ אִם
 תִּרְצָה.

בְּהִיּוֹתָם. כְּשֶׁהָיוּ. וַיִּקָּם. קָם.
 אֶל־הָבֶל. עַל הַבֶּל. וַיַּהַרְגֵהוּ.
 הֹרַג אוֹתוֹ. אִי אִיבָה. דְּמֵי
 אָחִיךָ. דְּמוֹ שֶׁל אָחִיךָ. פָּצְתָה.
 פֶּתַחַה. לֹא־תִסְפָּר... לְךָ. לֹא
 תוֹסִיף לְתֵת לְךָ אֶת כּוֹחָהּ. נָע
 וְנָד. נוֹדַד, נוֹד. גְּדוֹל עֲוֹנִי
 מִנְּשׂוּאָה. קִשָּׁה לְשֵׂאת אֶת
 עוֹנְשֵׁי. הֵן. הֲלוֹא. אֶסְתֵּר.
 אֶסְתֵּר. כָּל־מֵצְאֵי יַהַרְגֵנִי.
 כָּל מִי שִׁיפְגּוֹשׁ אוֹתִי יַהַרְגוּ
 אוֹתִי. שִׁבְעָתַיִם יִקָּם. יִנְקָם
 בִּי שִׁבְעָה. וַיִּשֶׂם. הִטְבִּיעַ. אוֹת.
 סִימָן מִיּוֹחַד. לְבִלְתִּי הַפּוֹת־
 אוֹתוֹ. שֶׁלֹּא יַהַרְגוּ אוֹתוֹ. וַיִּשָּׁב.
 הַתְנוּרָה. קְדָמַת־עֵדֶן. מִזְרְחֵית
 לְעֵדֶן.

חמישי יט

ב השנית צלה: ותלד עדה את־יבל, הוא הָיָה אָבִי יִשָּׁב אֱהָל
 כא ומקנה: וישם אחיו יובל, הוא הָיָה אָבִי כָל־תַּפְּשׁ כְּנֹד וְעֹגֵב:
 כב וצלה גם־הוא ילדה את־תובל קין, לִטֵּשׁ כָּל־חֶרֶשׁ נַחֲשֵׁת
 וּבְרָזָל, ואחות תובל־קין נעמה:

למך מתוודה

על־פי המדרש, הרג למך את קין בשגגה, ועל כך הוא מתנצל באוזני נשותיו.
 כג ויאמר למך לנשיו: עדה וצלה שמען קולי, נשי למך האזנה
 כד אמרתי, כי איש הרגתי לפעמי וילד לחברתי? כי שבעתים
 יקס־קין ולמך שבעים ושבעה:
 כה וידע אדם עוד את־אשתו, ותלד בן ותקרא את־שמו שת, כי
 כו שת־לי אלהים זרע אחר תחת הבל כי הרגו קין: ולשת גם־
 הוא ילד־בן ויקרא את־שמו אנוש, אז הוחל לקרא בשם
 יהוה:

תולדות אדם

כעת מוצגת רשימה תמציתית של תולדות האנושות בדורות הראשונים
 לקיומה.
 ה א זה ספר תולדות אדם, ביום ברא אלהים אדם, בדמות אלהים
 ב עשה אתו: זכר ונקבה בראם, ויברך אתם, ויקרא את־שם
 ג אדם ביום הבראם: ויחי אדם שלשים ומאת שנה וילד
 ד בדמותו כצלמו, ויקרא את־שמו שת: ויהיו ימי־אדם אחרי
 ה הולידו את־שת שמנה מאת שנה, וילד בנים ובנות: ויהיו
 וּבְרָזָל, ואחות תובל־קין נעמה:
 ויחי־שת חמש שנים ומאת שנה, וילד את־אנוש: ויחי־
 וַיְחִי־לְמֶלֶךְ אַחֲרָיו הַלְּוִיִּם שְׁבַע שָׁנִים וְשִׁמְנֵהּ מֵאוֹת שָׁנָה,
 ח וילד בנים ובנות: ויהיו כָּל־יְמֵי־שֵׁת שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְתִשַׁע
 מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת:

שמען, שמענה. האזנה אמרתי.
 האזינו לדברי. כי איש הרגתי
 לפעמי. וכי בזדון הרגתי
 אדם? וילד לחברתי. לא הרגתי
 ילד במתכוון. כי אם שבעתים
 (פי שבע) יקס (יניקס) קין.
 שרצח בזדון. ולמך פי שבעים
 ושבעה.
 שת־לי. נתן לי. תחת הבל.
 במקום הבל. ילד־בן.
 נולד. הוחל התחילו. לקרא
 בשם ה'. בדרכים מאורגנות של
 מעשים דתיים.

ד ספר. סיפור. ברא.
 שברא. בראם. ברא
 אותם. ויחי. חי. שלשים
 ומאת שנה. מאה ושלושים
 שנה. וילד. הוליד בן בדמותו
 כצלמו. וימת. והוא מת.

ומאת. ומאה.

ט ויחי אנוש תשעים שנה, וילד את־קינן: ויחי אנוש אחרי
 הולידו את־קינן חמש עשרה שנה ושמנה מאות שנה, וילד
 יא בנים ובנות: ויהיו כָּל־יְמֵי אֲנוֹשׁ חֲמֵשׁ שָׁנִים וְתִשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה
 וַיָּמָת:
 יב ויחי קינן שבעים שנה, וילד את־מהללאל: ויחי קינן אחרי
 הולידו את־מהללאל ארבעים שנה ושמנה מאות שנה, וילד
 יג בנים ובנות: ויהיו כָּל־יְמֵי קִינָן עֶשֶׂר שָׁנִים וְתִשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה
 וַיָּמָת:
 יד ויחי מהללאל חמש שנים וששים שנה, וילד את־ירד: ויחי
 טו מהללאל אחרי הולידו את־ירד שלשים שנה ושמנה מאות
 יו שנה, וילד בנים ובנות: ויהיו כָּל־יְמֵי מֵהֶלְלָאֵל חֲמֵשׁ וְתִשַׁע
 שָׁנִים וְשִׁמְנֵהּ מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת:
 יז ויחי־ירד שתיים וששים שנה ומאת שנה, וילד את־חנוך:
 יח ויחי־ירד אחרי הולידו את־חנוך שמנה מאות שנה, וילד
 כ בנים ובנות: ויהיו כָּל־יְמֵי־יָרֵד שְׁתַּיִם וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וְתִשַׁע
 מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת:
 כא ויחי חנוך חמש וששים שנה, וילד את־מתושלח: ויתהלך
 כב חנוך את־האלהים אחרי הולידו את־מתושלח שלש מאות
 כג שנה, וילד בנים ובנות: ויהי כָּל־יְמֵי חֲנוֹךְ חֲמֵשׁ וְשִׁשִּׁים שָׁנָה
 כד ושלוש מאות שנה: ויתהלך חנוך את־האלהים, ואיננו כִּי־
 לָקַח אֶתֹּו אֱלֹהִים:
 כה ויחי מתושלח שבע ושמונים שנה ומאת שנה, וילד את־למך:
 כו ויחי מתושלח אחרי הולידו את־למך שתיים ושמונים שנה
 כז ושבע מאות שנה, וילד בנים ובנות: ויהיו כָּל־יְמֵי מֵתוֹשֶׁלַח
 תִּשַׁע וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וְתִשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת:
 כח ויחי־למך שתיים ושמונים שנה ומאת שנה, וילד בן: ויקרא
 כט את־שמו נח לאמר: זה ינחמנו מפעשנו ומעצבון ידנינו, מן
 ל האדמה אשר אררה יהוה: ויחי־למך אחרי הולידו את־נח
 מאות שנה וימת:

ויתהלך חנוך את־האלהים. עסק
 בעבודת הבורא. ואיננו עוד
 בעולם. כִּי־לָקַח אֶתֹּו אֱלֹהִים
 אליו.

זה ינחמנו. הילד הזה ינחם
 אותנו. מעצבון ידנינו. מעמל
 כבינו. אררה. קילל אותה.

חֲמִשׁ וְתִשְׁעִים שָׁנָה וַחֲמִשׁ מֵאֹת שָׁנָה, וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת:
 א וַיְהִי כָּל־יְמֵי־לְמַךְ שִׁבְעַת שָׁבָעִים שָׁנָה וְשִׁבְעַת מֵאוֹת שָׁנָה
 וַיָּמָת:
 ב וַיְהִי־נָח בֶּן־חֲמִשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, וַיֹּלֶד נֹחַ אֶת־שֵׁם אֶת־חָם
 וְאֶת־יֶפֶת:

האנושות מכזיבה

עם התרחבות החברה האנושית מתברר שיצר האדם ויכולת הבחירה שלו מופנים בעיקר לכיוונים רעים.

א וַיְהִי כִּי־הִחַל הָאָדָם לָרֵב: וּבָנוֹת יִלְדוּ לָהֶם:
 ב וַיֵּרְאוּ בְנֵי־הָאֱלֹהִים אֶת־בָּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הֵנָּה, וַיִּקְחוּ
 ג לָהֶם נָשִׁים מְכֹל אֲשֶׁר בָּחָרוּ: וַיֹּאמֶר יְהוָה: לֹא־יִדּוֹן רוּחִי
 ד בָּאָדָם לְעֹלָם, כִּשְׁגָם הוּא בָשָׂר, וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה:
 ה הַנְּפִלִים הָיוּ בָאָרֶץ בַּיָּמִים הָהֵם, וְגַם אַחֲרֵי־כֵן אֲשֶׁר יָבֹאוּ בְנֵי
 ו הָאֱלֹהִים אֶל־בָּנוֹת הָאָדָם וַיִּלְדוּ לָהֶם, הֵמָּה הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר
 ז מְעוֹלָם אָנְשֵׁי הַשָּׁם: וַיֵּרָא יְהוָה כִּי רָבָה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ,
 ח וְכָל־יֶצֶר מַחְשַׁבַת לְבָבוֹ רָק רַע כָּל־הַיּוֹם: וַיִּנָּחַם יְהוָה כִּי־עָשָׂה
 ט אֶת־הָאָדָם בָּאָרֶץ, וַיִּתְעַצֵּב אֶל־לְבוֹ: וַיֹּאמֶר יְהוָה: אֲמַחֶה
 י אֶת־הָאָדָם אֲשֶׁר־בְּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה
 יא עַד־דָּמָשׁ וְעַד־עוֹף הַשָּׁמַיִם, כִּי נִחַמְתִּי כִּי עָשִׂיתֶם:
 יב וְנָח מֵצָא חַן בְּעֵינַי יְהוָה:

פי החל האדם לרב.
 המין האנושי התחיל להתרבות. ילדו. נולדו. בני האלהים. בני השרים, או: מלאכים. כי טבת הנה. שהן יפות. ידון. ישרה בקביעות. בשגם. מפני שגם הוא אינו אלא בשר. נפלים. ענקים. אשר יבאו. ביחסי אישות. וילדו להם נפילים. המה. הם, הבנים שנולדו, הגברים אשר היו ידועים מעולם בתור אנשי השם. האנשים המפורסמים. וירא. ראה. וינחם. התחרט. אמחה. אשמיד. נחמתי. התחרטתי. עשיתם. עשיתי אותם.